

Janakkalan kunnan esiopetussuunnitelma

1.1.2016

Janakkalan kunnan esiopetussuunnitelma

Sisältö

Johdanto

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

2. Esiopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet

- 2.1. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet
- 2.2. Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua
- 2.3. Arvoperusta
- 2.4. Oppimiskäsitys
- 2.5. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

- 3.1. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet
- 3.2. Oppimisympäristöt esiopetuksessa
- 3.3. Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

- 4.1. Monipuoliset työtavat
- 4.2. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena
- 4.3. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet
- 4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

- 5.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet
- 5.2. Yhteistyön huoltajan kanssa tuen aikana
- 5.3. Yleinen tuki
- 5.4. Tehostettu tuki
- 5.5. Erityinen tuki

6. Oppilashuolto

- 6.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö
- 6.2. Yhteisöllinen oppilashuolto
- 6.3. Yksilökohtainen oppilashuolto
- 6.4. Oppilashuoltosuunnitelma

7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Liitteet

- 1 ja 2: Lapsen esiopetussuunnitelma ja lapsen itse arviointi
- 3: Esiopetustodistus
- 4: Yleisen tuen oppimissuunnitelma
- 5: Pedagoginen arvio
- 6: Tehostetun tuen oppimissuunnitelma
- 7: Pedagoginen selvitys
- 8: HOJKS

Johdanto

Janakkalan esiopetussuunnitelma perustuu Opetushallituksessa laaditun valtakunnallisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (31.12.2014) http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Esiopetussuunnitelman laatiminen on toteutettu prosessina, johon ovat osallistuneet esiopetuksen henkilöstö, varhaiskasvatuksen johtoryhmä sekä monialaiset yhteistyökumppanit opetus-, sosiaali- ja terveystoimesta. Opetussuunnitelman laatimisessa on huomioitu lasten ja huoltajien osallisuus erilaisilla kyselyillä sekä esiopetuksen perhe- ja vanhempainilloissa. Myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöllä on ollut mahdollisuus tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ovat Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus. Janakkalan kunnassa esiopetussuunnitelma on laadittu Opetushallituksen perusteiden mukaisesti ja sitä noudatetaan kunnan kaikissa esiopetusta antavissa toimipisteissä. Kunnan esiopetussuunnitelman tekoon ovat osallistuneet henkilöstön lisäksi lapset ja vanhemmat.

Janakkalassa yksikkökohtaiset teemat ja tavoitteet kirjataan lukuvuosittain esiopetuksen työsuunnitelmiin, jotka vahvistaa huoltaja- ja henkilöstöjäsenien muodostama johtokunta. Työsuunnitelmien kehittäminen ja arviointi ovat johtokunnan tehtäviä.

Janakkalassa esiopetus toteutetaan pääsääntöisesti varhaiskasvatuksessa. Kouluilla järjestettävässä esiopetuksessa huomioidaan koulujen toimintaympäristö esimerkiksi digitaalinen viestintäväline Wilma ja yhteistyö perusopetuksen kanssa esimerkiksi erityisopettaja.

2. Esiopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet

Esiopetus on yksi tärkeä kasvun jakso lapsen elämässä. Esiopetuksen tärkeimmät tehtävät ovat vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Ohjatussa toiminnassa ja kaikissa oppimisympäristöissä otetaan huomioon ryhmän lasten omat lähtökohdat, kokemukset ja aiempi osaaminen. Ryhmässä opitaan arvostamaan ihmisten tasa-arvoisuutta ja omaa ainutlaatuisuutta.

Lapsilähtöisen toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä käsitystä itsestään oppijana. Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksen tavoitteena on havaita oppimisen haasteet ajoissa, antaa niihin tukea sekä ennalta ehkäistä oppimisen vaikeuksia.

2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta alueellaan asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Janakkalan kunnan esiopetus toteutetaan sekä varhaiskasvatuksen että opetustoimen toimialalla. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa.

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Janakkalan kunnassa sivistysjohtaja vahvistaa lukuvuosittain työ- ja loma-ajat, joiden mukaisesti esiopetus toteutetaan. Esiopetuskielenä Janakkalassa on suomi ja tarvittaessa opetus muilla opetussuunnitelman perusteissa mainituilla kielillä järjestetään yksilökohtaisesti lapsen tarpeiden mukaan. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5. Janakkalassa esiopetuksessa olevat lapset voivat käyttää varhaiskasvatuksen muita palveluja esimerkiksi päivähoitoa aamulla ja/tai iltapäivällä.

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.

Lapsen esiopetussuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Esiopetusryhmän tarpeiden ja lasten esiopetussuunnitelmien pohjalta laaditaan ryhmän opetussuunnitelma toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia varten.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa, jossa tärkeässä osassa ovat monipuoliset oppimiskokemukset ja kannustava palaute. Leikki ja mielikuvituksen käyttö kuuluvat uusien tietojen ja taitojen opetteluun sekä myönteisen minäkuvan kehittymiseen. Monipuoliset oppimiskokemukset mahdollistuvat lapsen säännöllisellä osallistumisella esiopetukseen.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen, tiedonsiirto kasvattajien välillä toteutuu yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Kasvun ja oppimisen tuen järjestämiseksi sekä siirtymävaiheissa tehdään tarvittaessa monialaista yhteistyötä eri tahojen kanssa (erityisopetus, terapeutit, alkuopettajat). Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää lapsen oppimisen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

2.3 Arvoperusta

Jokainen lapsi on ainutkertainen ja arvokas sellaisenaan. Lapsella on oikeus tuntea itsensä merkitykselliseksi. Hänellä on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimisestaan. Oppimisen ilo mahdollistuu sallivassa, kannustavassa, oikeudenmukaisessa ja tasa-arvoisessa ilmapiirissä. Hyvä esiopetus mahdollistaa lapsen osallisuuden itseään koskevissa asioissa.

Kotien kanssa tehtävä yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Lasta ympäröivät aikuiset tiedostavat oman toimintansa ja yhteistyön merkityksen lapsen parhaan toteuttamisessa. Esiopetuksessa tuetaan suvaitsevaisuutta, terveiden elämäntapojen omaksumista ja tunteiden tervettä kehittymistä.

Esiopetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamaton. Esiopetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

2.4 Oppimiskäsitys

Lapsen oppiminen perustuu toiminnallisuuteen. Leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä eri taidemuotoja kokeiden herää oppimisen ilo. On tärkeää, että opittavalla asialla on yhteys lapsen arkeen ja kokemusmaailmaan. Lapsen ai-

emmat kokemukset ja osaaminen luovat perustan uuden oppimiselle vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.

Oppimisessa on olennaista lapsen oma toiminta ja luottamuksen vahvistaminen omiin oppimisen mahdollisuuksiin. Kannustavaan palautteeseen perustuva oppiminen antaa lapselle motivaation uuden oppimiseen. Toiminnallisen oppimisen rinnalla lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen vahvistaminen on osa oppimisen kokonaisvaltaisuutta. Lapset harjoittelevat myös asettamaan omalle ja yhteiselle toiminnalle tavoitteita.

2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Siihen kuuluvat myös kyky käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla.

Laaja-alainen osaaminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä sekä antaa valmiuksia elinikäiseen oppimiseen jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Osaamisen taidot ovat keskeisiä taitoja jokapäiväisessä elämässä. Lapset oppivat taitoja kaikkialla, missä toimivat. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten osaamisen taitoja yhteistyössä huoltajien kanssa.

Ajattelu ja oppiminen

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan kokeilemaan, tutkimaan ja oivaltamaan erilaisia tietoja ja taitoja sekä kysymään ja kyseenalaistamaan. Leikeissä, peleissä ja erilaisissa ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävissä lapset saavat elämyksiä ja oivaltamisen iloa. Oppimisen ilon ja oman oppimisensa havainnoimisen kautta syntyy luottamus itseensä oppijana. Lapsia rohkaistaan myös kannustamaan toisiaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurisesti rikkaassa maailmassa vuorovaikutustaidot sekä kyky ilmaista itseään ovat keskeisiä taitoja myönteisten ihmissuhteiden luomiseen. Lapsia tuetaan kuuntelemaan, tutustumaan ja kunnioittamaan erilaisia näkemyksiä ja tapoja. Leikissä, tapahtumissa, juhlassa ja yhteistyöhön perustuvissa toiminnoissa lapset harjoittelevat käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Esiopetuksessa lapsia ohjataan huolehtimaan itsestään ja omista tavaroistaan. Lasten on tärkeää saada kokea, että he ovat oikeutettuja aikuisen apuun ja suojeluun. Lapsia rohkaistaan ottamaan huomioon toiminnassaan toiset ihmiset sekä yhteinen ympäristö. Tavoitteena on yksilön hyvinvointi (lepo, ravinto, liikunta, hygienia, liikennekäyttäytyminen) ja myönteinen suhtautuminen tulevaisuuteen.

Monilukutaito

Monilukutaito tarkoittaa erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja, joita tarvitaan oppimisessa. Siihen sisältyy kyky hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa. Esiopetuksessa tuetaan lasten kuvallukutaidon, peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon ja medialukutaidon kehittymistä. Aikuisen malli, rikas tekstiympäristö, lapsille suun-

nattu ja heidän tuottamansa kulttuuri tukevat monilukutaidon kehittymistä. Lasten osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Esiopetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin ja palveluihin. Janakkalan esiopetuksessa Tenavanetti (kouluilla Wilma) on huoltajien ja esiopetuksen välinen digitaalinen viestintä- ja yhteydenpitokanava, joka vahvistaa huoltajien osallisuutta. Tenavanetti mahdollistaa lasten osallisuuden oman arkensa dokumentointiin Tenavanetin kasvun kansioon. Lapsia ohjataan omaksumaan turvallisia ja ergonomisia käyttötaitoja.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Kun lapset saavat vaikuttaa ja kun heitä kuullaan ja arvostetaan, he oppivat arvostamaan yhteisiä sopimuksia ja ottamaan vastuuta yhteisistä asioista. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus tulla havainnoimaan omaa lastaan esiopetuspäivän ajaksi joko syksyllä tai keväällä. Päivittäiset keskustelut ja lapsen esiopetus-suunnitelmakeskustelut mahdollistavat vanhempien osallistumisen ja vaikuttamisen.

Janakkalassa sivistystoimessa on yksiköittäin johtokunnat, jotka valitaan vaalikausittain. Johtokunta koostuu vanhemmista, henkilökunnasta ja kasvatus- ja koulutuslautakunnan jäsenestä. Johtokunnan tehtäviin kuuluu mm. vanhempien osallisuuden lisääminen ja lähi-demokratian edistäminen kumppanuushengessä. Johtokunnat kokoontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa viralliseen kokoukseen, joissa tehtävänä on mm. esiopetuksen työsuunnitelman arviointi ja hyväksyntä. Lisäksi johtokunnat voivat organisoida erilaisia vapaamuotoisia tapahtumia ja tempauksia, joissa järjestetään perheille mahdollisuus tutustua toisiinsa sekä toimia yhdessä.

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia, joka kehittyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia. Toimintakulttuuriin vaikuttavia tekijöitä ovat mm. johtamisrakenteet ja -käytännöt, henkilöstön ammattitaito sekä käytettävät tilat, välineet ja materiaalit. Janakkalan kunnassa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen johtamisessa on kiinnitetty erityistä huomiota pedagogiseen johtajuuteen. Päiväkotien esiopetusryhmissä tehdään tiimityötä, jossa lastentarhanopettajalla on tiimin pedagoginen vastuu. Kouluilla järjestettävässä esiopetuksessa huomioidaan koulujen toimintaympäristö tekemällä yhteistyötä perusopetuksen kanssa.

Janakkalan kunnassa vuosittaiset tavoitteet kirjataan yksiköiden tuloskortteihin, jotka sivistystoimen toimialan osalta hyväksyy kasvatus- ja koulutuslautakunta. Varhaiskasvatuksen tuloskortissa on tavoitteita myös esiopetukselle, jotka ovat yhtenäisiä kaikille esiopetusryhmille.

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuuria ohjaavia periaatteita ovat:

- Henkilöstö toimii lapsille roolimallina ja tiedostaa oman osuutensa mallina olemisesta. Henkilöstö on lapsille positiivisen ja kannustavan vuorovaikutuksen peilinä.

- Henkilöstö on sitoutunut yhteisiin toimintatavoitteisiin ja lasten osallisuuden mahdollistamiseen.
- Jatkuva toiminnan kehittäminen, erilaisten työtapojen kokeileminen ja uusien ratkaisujen etsiminen on esiopetuksen arkea.
- Toiminnan kehittämiseen kuuluu järjestelmällinen itsearviointi.
- Lasten ja vanhempien osallisuus: Toiminnan kehittämisessä kuullaan lasten ja huoltajien kokemuksia.
- Yhteistyö muiden ammattilaisten kanssa on sujuvaa lapsen oppimisen polun turvaamiseksi.
- Kasvatuskumppanuus – Janakkalassa tärkeää on kuuleminen, kunnioitus ja aito kohtaaminen.

Vanhempien mielestä esiopetuksen kolme tärkeintä asiaa:

- Ryhmässä toimimisen taidot: ystävyyssuhteiden luominen, toisten huomioonottaminen, vuorovaikutustaidot
- Oppimisen ilo: leikki, toiminnallisuus
- Työskentelytaidot: tarkkaavaisuus, omatoimisuus, perustaitojen harjoittelu

Kaikille yhteinen esiopetus

Jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus toimia, oppia ja kehittyä yksilönä ja yhdessä toisten kanssa. Oppimisessa on oltava haasteita, mutta lisäksi annetaan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki. Lapset kokevat, että heistä ollaan kiinnostuneita ja heitä arvostetaan.

Toimintakulttuurissa olennaista on vuorovaikutuksen avoimuus. Lapsiryhmän eri kielet, kulttuurit, uskonnot ja katsomukset näkyvät toiminnassa. Muiden huomioon ottaminen ja yksilöllisyyden kunnioitus luovat pohjaa monimuotoiselle yhteiskunnalle.

Oppimisen ja oivalluksen ilo

Esiopetuksessa lapsia kannustetaan kokeilemaan ja yrittämään sekä ohjataan heitä ongelmanratkaisuun. Lapsen aktiivisen oppimisen hyödyntäminen on perusta onnistuneeseen eheyttämiseen. Toiminnassa on otettava huomioon sekä lasten että esiopetusta antavien tahojen erityispiirteet. Onnistumisista ja oivalluksista iloitaan yhdessä. Erilaiset tapahtumat, juhlat ja retket värittävät esiopetuksen kulttuurillista vuodenkiertoa.

Esiopetuksessa lasten leikille ja aloitteille on sijaa. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään sekä harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omaan tahtiinsa. Leikillä on tärkeä merkitys toiminnassa muun muassa lasten kielen kehityksessä, uusien taitojen oppimisessa, tunteiden käsittelyssä ja kulttuuri-identiteetin muodostamisessa.

Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana

Toimintakulttuurin tarkoitus on tukea yhteistyötä ja osallisuutta. Lasten näkemyksiä ja mielipiteitä kuunnellaan ja otetaan huomioon ja kannustetaan itsenäiseen ajatteluun. Henkilöstön tehtävä on luoda salliva ilmapiiri, jossa lasten on turvallista toimia.

Lasten toiveita esiopetuksesta:

- kavereita, leikkiä ja ulkona oloa
- tehdä tehtäviä, piirtää, askarrella ja oppia kirjaimia ja numeroita

Unelmapäivä eskarissa:

saisi pelata sählyä, vuorikiipeily, luistella enemmän, leipominen, saisi kokeilla lentämistä, askartelut on kivaa, saa ajaa panssarivaunua, saa syödä jäätelöä, saisi olla siskon kanssa samassa ryhmässä, saisi ajaa maatalouskoneita, saa olla kavereiden kanssa

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Huoltajat nimeävät vuosi vuoden jälkeen yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi esiopetuksessa lapsen turvallisen arjen. Turvallinen arki rakentuu avoimessa vuorovaikutuksessa lasten kesken, lasten ja henkilöstön sekä aikuisten kesken.

Lapsia rohkaistaan tunnistamaan, ilmaisemaan ja säätämään tunteitaan. Ristiriitatilanteissa lapsia ohjataan keskustelemaan ja löytämään myönteisiä ratkaisuja ja ottamaan vastuuta omista tekemisistä. Yhteisön hyvinvointi edellyttää keskinäistä kunnioitusta, huolenpitoa ja välittämisen asennetta.

Kuntastrategiassa yhtenä kärkitavoitteena on terveysliikunta ja Janakkalan kunnassa on varhaiskasvatuksen liikuntasuunnitelma, jota toteutetaan myös esiopetuksessa. Tavoitteena on tuoda lapsille tutuksi terveellisen elämän perusasiat: ravinto, liikunta, lepo. Liikkuminen on lapselle ominainen tapa toimia, oppia ja tutkia ympäristöään. Päiväkotien pihalueet ja lähiympäristö aktivoivat liikkumaan. Aikuisen myönteinen asenne liikuntaan on tärkein tekijä lasten liikkumisen innostajana.

3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Esiopetuksen oppimisympäristö koostuu tiloista, välineistä, yhteisöistä ja käytännöistä, joissa lapsen osallisuuden tulee näkyä konkreettisesti. Aikuisen tulee aktiivisesti huomioida lapsen kiinnostuksen kohteet sekä tarpeet ja huomioida ne oppimisympäristössä lukuvuoden aikana. Aikuisen asenne ja motivaatio oppimisympäristön rakentamiseen ovat erittäin tärkeässä roolissa lasten osallisuuden mahdollistamisessa.

Oppimisympäristöt muodostavat lapsille kokonaisvaltaisen oppimaiseman, jossa huomioidaan lasten erilaiset tavat oppia. Oppimaiseman tulee kannustaa jokaista lasta monipuoliseen oppimiseen ja antaa mahdollisuus omaan persoonalliseen tapaan oppia. Aikuinen

luo turvallisen oppimisympäristön ja antaa lapselle mahdollisuuden yksilölliseen oppimiseen.

Olemassa olevia esiopetuksen oppimisympäristöjä muokataan ja rakennetaan lasten ja lapsiryhmien tarpeiden ja osallisuuden myötä. Oppimisympäristönä hyödynnetään esiopetuksessa myös eri yhteistyökumppaneiden (kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja sivistystoimen) tarjoamia mahdollisuuksia, rakennettua ympäristöä sekä Janakkalan erinomaista luontoympäristöä.

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyön jatkumo on ensiarvoisen tärkeää, jotta varmistettaisiin lapsen hyvinvointi. Yhteistyön suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa otetaan huomioon lasten ja huoltajien osallisuus.

Yhteistyö esiopetuksessa

Janakkalassa tehdään suunnitelmallista sekä säännöllistä yhteistyötä esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen henkilöstön välillä. Esiopetus toteutuu pääsääntöisesti päiväkotiympäristössä, jossa yhteistyö muun varhaiskasvatuksen kanssa on luonnollista. Esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteistyö toteutuu mm. esi- ja alkuopetuksen yhteistyön vuosikelloon kirjatun suunnitelman kautta.

Monialainen yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja esiopetuksen henkilökunnan välillä edistää lapsen tervettä ja tasapainoista kasvua ja kehitystä. Yhteistyötä tehdään lastenneuvolan, perhetyön ja sosiaalityön kanssa yhteisesti sovittujen toimintaperiaatteiden ja -käytäntöjen mukaisesti. Esioppilaista mm. toimitetaan 6-vuotiaiden yhteistyölomake lastenneuvolaan ennen neuvolakäyntiä. Yhteistyötä tehdään myös puhe-, toiminta- ja fysioterapeuttien kanssa tarvittavien yhteistyöpalaverien ja konsultaation muodossa.

Henkilöstön keskinäisessä yhteistyössä on oleellista huomioida, että aikuisten välinen yhteistyö toimii mallina lapselle. Henkilöstön jäsenten kunnioittava ja luottava ilmapiiri luo lapselle luottamuksen tunnetta ja kunnioitusta muita kohtaan. Henkilöstön keskinäisessä yhteistyössä esiopettajien yhteiset palaverit ja oppilashuoltoryhmät toimivat vertaistukena ja paikkana jakaa käytänteitä ja toimintatapoja toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Myös eri yksiköiden esiopetusryhmät tekevät yhteistyötä keskenään.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Yhteistyö huoltajien kanssa perustuu kasvatuskumppanuuden periaatteisiin – avoimeen ja luottavaiseen dialogiin huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön välillä. Päivittäiset kohtaamiset ovat huoltajien ja henkilöstön tärkein yhteistyön muoto. Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on esiopetuksen henkilöstöllä. Janakkalassa yhteistyön digitaalisena välineenä on varhaiskasvatuksen esiopetuksessa Tenavanetti, joka on vuorovaikutuksellinen tiedottamisen ja dokumentoinnin viestintäväline.

Jokaiselle lapselle laaditaan esiopetussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsi osallistuu omaan esiopetussuunnitelmaansa liittyvään keskusteluun. Huoltajien kanssa käytävät keskustelut luovat pohjaa esiopetuksen suunnittelulle ja arvioinnille sekä mahdollistavat huoltajien osallisuuden. Huoltajilla on mahdollisuus tutustua lapsen esiopetuspäivään lukuvuoden aikana.

Huoltajille tiedotetaan esiopetuksesta, kuljetuksista ja muista esiopetukseen liittyvistä järjestelyistä kunnan internetsivustojen kautta sekä palveluohjauksen avulla.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Uusien esiopetuksessa aloittavien lasten kanssa käydään aloituskeskustelu ennen esiopetuksen aloitusta. Aloituskeskustelu järjestetään ensisijaisesti lapsen kotona, mutta huoltajat voivat esittää aloituskeskustelun pitämistä myös esiopetuspaikan tiloissa. Aloituskeskustelussa esiopetuksen henkilöstöllä on mahdollisuus tutustua perheeseen, perheen kulttuuriin ja arvoihin. Huoltajilla puolestaan on mahdollisuus antaa tärkeää tietoa omasta lapsestaan esiopetuksen henkilöstölle. Samalla esioppilaalla on mahdollisuus tutustua esiopetusryhmän aikuiseen sekä tulevaan esiopetusyksikköön ennen esiopetuksen alkua. Saman yksikön varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyville lapsille voidaan huoltajien halutessa järjestää uusi aloituskeskustelu. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, huolehditaan opetuksen kannalta oleellinen tiedonsiirto.

Esioppilaan siirtyessä kouluun tiedon siirtämisellä on suuri merkitys lapsen turvallisuuden tunteen ja hyvinvoinnin edistymisen kannalta. Kevätlukukaudella (maaliskuussa) esiopettajat toimittavat kouluille lapsen esiopetussuunnitelmasta tavoitteet ja arviointi-sivun, johon kuuluu lapsen itsearviointi sekä huoltajien terveiset. (LIITE 1: Lapsen esiopetussuunnitelma LIITE 2: Lapsen itsearviointi). Näin keskeinen tieto lapsen oppimisesta siirtyy rehtoreille ennen luokkien muodostamista. Tiedon siirtämisen tavoitteena on, että keskeinen tieto lapsen oppimisesta siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun. Sujuva tiedonsiirto varmistaa lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tuen jatkumon. (Perusopetuslaki 40 §)

Kouluun siirryttäessä järjestetään siirtopalaveri tukea tarvitseville lapsille niin, että palaverissa on mukana huoltajat, tuleva opettaja, erityisopettaja ja esiopettaja sekä tarvittaessa muita yhteistyötahoja. Huoltajilla on aina mahdollisuus osallistua lastaan koskeviin siirtopalaveriin. Tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmat luovutetaan esiopetuksesta tulevalle luokanopettajalle tai erityisopettajalle kevään siirtopalaverissa. Yleisen tuen suunnitelma lähetetään luokanopettajalle.

Maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla kieli- ja kulttuuriasioiden tiedonsiirtämiseksi esiopettaja järjestää keväällä siirtopalaverin, johon kutsutaan lapsen vanhemmat, tulkki, tuleva opettaja sekä tarvittaessa muut yhteistyötahot.

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

4.1 Monipuoliset työtavat

Esiopetuksen monipuoliset työtavat edistävät lapsen aktiivisuutta ja luovuutta, joilla tuetaan lapsen kasvua, oppimista, kokonaisvaltaista kehitystä ja sosiaalisten taitojen vahvistumista. Työtavat muodostuvat leikistä, leikinomaisesta tutkimisesta, kokeilusta, tiedonhankinnasta sekä ongelmien ratkaisusta vuorovaikutuksessa aikuisten ja muiden lasten kanssa.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tavoitteena on saada lapsi osallistumaan arjessa toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekemään erilaisia työtehtäviä, joilla tuetaan lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimisen

kannalta lapselle on tärkeää olla mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita, jolloin hän tietää, mitä häneltä odotetaan.

Ohjattua ja itse ohjautuvaa leikkiä arvostetaan ja pidetään tärkeänä työtapana esiopetuksessa. Leikin kautta lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Kokemuksellisilla ja toiminnallisilla työtavoilla tarkoitetaan sitä, että lapset pääsevät käyttämään kaikkia aistejaan, liikkumaan, kehittämään muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttimaan oivaltamisesta.

Monipuolisten työtapojen käytössä oppimisympäristöllä on keskeinen rooli. Toimivassa oppimisympäristössä on riittävästi leikkiin ja opetteluun sopivia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Lapsen oppimista ja kasvua tukevat oppimisympäristöt luovat mahdollisuudet pienryhmätoiminnalle. Pienryhmätoiminnan kautta saatavilla onnistumisen kokemuksilla ja aikuisen kannustavalla palautteella tuetaan lapsen myönteisen itsetunnon kehittymistä. Työtapoja kehitetään aktiivisesti sekä henkilöstön tekemän arvioinnin että lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Esiopetuksessa arvioinnin tehtävinä ovat opetuksen suunnittelu ja kehittäminen sekä kunkin lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukeminen. Opettaja seuraa lapsen oppimista ja kehittymistä esiopetusvuoden aikana. Havainnoinnin ja arvioinnin pohjalta lasta tuetaan työskentelytaidoissa, käyttäytymisessä ja oppimisessa.

Lapsen aloittaessa esiopetuksen on tärkeää, että lapsen oppimisen kannalta merkitykselliset tiedot siirtyvät aiemmista kasvuympäristöistä esiopettajalle. Syyskauden alussa asetetaan yksilölliset tavoitteet yhdessä huoltajien kanssa. Ne pohjautuvat arkityöskentelyn havaintoihin sekä esimerkiksi matemaattisten valmiuksien kartoitukseen (MAVALKA -arviointi). Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää, jotta tavoitteet ja lapsen oppimisen tuki voidaan suunnitella niin, että hän saa tukea niin kotona kuin esiopetuksessakin.

Oppimisen havainnointia tapahtuu koko vuoden ajan. Rohkaiseva ja kannustava palaute on ensisijaisen tärkeää lapsen itsetunnon kehittymisen kannalta sekä edellytys ennen kuin lapsen kanssa voidaan aloittaa itsearviointi. Vähitellen lapset oppivat havaitsemaan omaa edistymistään, omia vahvuuksiaan ja myös kehittämisalueitaan.

Lukuvuoden päätteeksi lapsi saa todistuksen osallistumisestaan esiopetukseen. (LIITE 3)

4.3. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

ILMAISUN MONET MUODOT

Esiopetuksen tehtävänä on kehittää lasten ilmaisua musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitoja harjoittelemalla. Ilmaisun eri alueiden harjoittaminen kehittää lapsen oppimista, sosiaalisia taitoja ja vahvistavaa myönteistä mi näkuvaa. Tarjoamalla monipuolisia kokemuksia ja elämyksiä herätellään lasten innostusta ja uteliaisuutta eri ilmaisun muotoja kohtaan. Lapsille tarjotaan mahdollisuus suunnitella, tuottaa ja toteuttaa itseään kannustavassa ja rohkaisevassa ilmapiirissä, missä arvostetaan omia ja toisten töitä.

Musiikillinen ilmaisu

- Eri aikakausien musiikin kuuntelu
- Tutustuminen erilaisiin soittimiin, kehosoitimet
- Tanssin eri muodot
- Laulu ja laululeikit
- Musiikilla ja soittimilla leikkiminen, kokeilu ja improvisointi
- Perinne- ja kulttuurimusiikki
- Tutustumme rytmiin sekä musiikin termeihin
- Mahdolliset ulkopuoliset esiintyjät

Käsitöiden tekeminen

- Tekstiilityöt, esimerkiksi ompelu, virkkaus, huovuttaminen, painanta
- Erilaiset puu- ja metallityöt, työvälineiden huolto ja käyttö
- Askartelu, piirtäminen
- Muovailu, savityöt
- Leipominen
- Kierrätetyn materiaalin käyttö

Kuvallinen ajattelu ja ilmaisu

- Tutustutaan ja käytetään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja -menetelmiä
- Piirtäminen, maalaaminen
- Välineiden oikea huolto ja käyttö, esim. kynäote, siveltimet, saksat
- Valmiiden kuvien, esimerkiksi maalaukset, uutiskuvat, valokuvat, katsominen ja tulkitseminen
- Valokuvaus, videointi

Suullinen ja kehollinen ilmaisu

- Draama, näytelmät, nukketeatterit, omat esitykset
- Tarinankerronta, sadutus
- Sanataide, esim. lorut, riittäminen
- Rohkaisu spontaaniin puheilmaisuun
- Hassuttelu hyväntahtoisen huumorin kera
- Tanssi, liikehdintä, rytmi, liikunta, satujumppa

KIELEN RIKAS MAAILMA

Kieli ja ilmaisu ovat kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen pohja, jotka luovat perustan hyvälle itsetunnolle ja positiiviselle suhtautumiselle elinikäiseen oppimiseen. Lapsen vuorovaikutustaitoja opetellaan mm. tukemalla kaverisuhteiden syntyä leikkien, pienryhmätöinnillä, yhteisten pelisääntöjen ja draaman keinoin. Aikuisen puheilmaisu ja esimerkki vuorovaikutustilanteissa toimii hyvänä mallina lapselle. Tärkeää on mahdollisuus keskustella ja kuunnella kiireettömässä ilmapiirissä.

Ilmaisu

- Opitaan tunnistamaan ja sanoittamaan omia tunteitaan ja kertomaan omista asioistaan
- Lasta kannustetaan itseilmaisuun
- Lapsi kokee, että hänet kuullaan ja hän kokee, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa

Vuorovaikutus

- Annetaan mahdollisuuksia kehittää omia vuorovaikutustaitojaan arjessa
- Lapsi oppii esiintymään ja jakamaan omia mielipiteitään. Lapsen itsetunto kasvaa myönteisten kokemusten kautta ja hänen luottamus omiin taitoihin lisääntyy
- Ryhmän keskinäiseen vuorovaikutukseen kiinnitetään huomiota, ryhmässä hyväksytään erilaisuutta
- Yhdessä lasten kanssa opetellaan erilaisten ristiriitojen käsittelyä ja ongelmienratkaisua käyttäen mm. askeleittain ja mini-verso työmenetelmiä

Lukutaidon kehittyminen

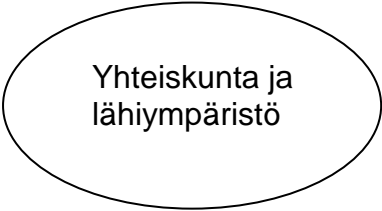
- Kielellistä kehitystä tuetaan ja luodaan pohjaa luku- ja kirjoitustaidon kehittymiselle
- Tutustutaan tavuihin, sanoihin, äänneisiin ja tekstiin sekä ohjataan kynäotteeseen ja näppäimistön käyttöön ottamalla huomioon lapsen kiinnostus
- Puhuttu kieli muuttuu kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitettu kieli puhutuksi; lapselle luetuista saduista tehdään näytelmiä ja lapsen omia kertomia tarinoita kirjoitetaan kirjaksi
- Yksilölliset S2 suunnitelmat, erilaiset tukimuodot

Lastenkirjallisuus

- Herätetään lapsen kiinnostusta ja motivaatiota kieltä ja kulttuuria kohtaan
- Hyödynnetään monipuolisesti lasten kirjallisuutta ja kulttuuria: sadut, lorut, laulut, sadutus, draama, elokuvat, erilaiset kulttuuritapahtumat ja vierailut
- Erilaisten kieli- ja kulttuuritaustojen huomioiminen ryhmässä

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Lasten kasvaessa he kohtaavat monenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Tämän vuoksi esiopetuksessa on tärkeää vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja kykyä toimia siinä. Muuttuvassa yhteiskunnassa on tärkeä oppia kohtaamaan erilaisuutta ja kunnioittaa erilaisia ajatustapoja. Lasten jokapäiväiseen arkeen liittyy eettinen kasvatus, jonka tavoitteina on omaan ajatteluun kykenevä, suvaitseva ja yhteistyökykyinen lapsi.

Yhteiskunta ja lähiympäristö

- Tutustutaan yhteiskuntaan ja sen ajankohtaisiin lasta kiinnostaviin ilmiöihin
- Huomioidaan valtakunnalliset ja paikalliset kalenterivuoden juhlaperinteet
- Hyödynnetään paikallista kulttuuriperintöä, perheiden ja suvun asiantuntemusta
- Tutustutaan lähiympäristöön tekemällä retkiä ja osallistumalla eri tapahtumiin

Osallisuus ja vaikuttaminen

- Osallisuuden ja vaikuttamisen kokemukset lähiyhteisössä ja – ympäristössä vahvistavat yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta.
- Kunnioitetaan yhteistä ja toisten omaisuutta
- Luodaan lasten kanssa yhdessä oman ryhmän säännöt ja suunnitellaan yhteistä toimintakulttuuria
- Perehdytään lasten oikeuksiin, vastuisiin ja velvollisuuksiin

Eettinen kasvatus

- Lapsen itsetunnon vahvistaminen
- Itsensä arvostaminen - olen hyvä juuri tällaisena.
- Jokainen on erilainen – rikkaus
- Ystävyys ja toisten kunnioittaminen
- Lapsia ohjataan tunnistamaan omia tunteitaan ja toimimaan myönteisessä vuorovaikutuksessa sekä ratkaisemaan rakentavasti ristiriitatilanteita

Katsomuskasvatus

- Uskonnot, katsomukset ja uskonottomuus tutustumisen kohteena
- Suomalaisen kulttuurin juhlat ja tapahtumat; katsomukselliset perinteet, niihin liittyvät tavat ja käsitykset
- Erilaisten katsomuksellisten perinteiden sekä niihin liittyvien tapojen ja käsitysten ymmärtäminen ja kunnioittaminen

TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Esiopetuksessa tuetaan lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä, vahvistetaan heidän suhdettaan luontoon sekä tutustutaan arjen teknologiaan havainnoimalla, tutkimalla, kokeilemalla ja päättelöllä. Lapsia kannustetaan tutkimaan omaa ympäristöään ja yhdessä pohtimalla nostetaan esiin lapsia kiinnostavia aihealueita. Toiminnallisten harjoitusten avulla lapsi saa itse kokeilla ja löytää oppimisen ja onnistumisen ilon. Toimintatapoina käytetään lasten luovia leikkejä, pelejä, tarinoita, rakentelua. Toiminnassa ja dokumentoinnissa hyödynnetään nykyaikaisia tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matemaattiset taidot

- Kiinnostuksen herättäminen arjen matematiikkaan; vertailu, luokittelu, mittaaminen ja rakentelu
- Ongelman-ratkaisutaitojen harjoittelu ja lasten kannustaminen omaan ajatteluun ja päättelyyn sekä asioiden kriittiseen kyseenalaistamiseen
- Lukujonotaidot ja matemaattiset käsitteet; tutustutaan geometriaan, aikakäsitteisiin sekä sijainti- ja suhdekäsitteisiin (esim. ylhäällä, alhaalla, joka toinen)

Teknologia

- Teknologiakasvatuksessa mahdollistetaan ja rohkaistaan lapsia tutustumaan sekä ideoimaan ja rakentamaan itse arjen keksintöjä eri materiaaleja käyttäen.
- Mediakasvatus ja tekniikan hyödyntäminen opetuksessa
- Tenavanetti - Janakkalassa käytössä oleva yhteistyöohjelma huoltajien kanssa, joka mahdollistaa lasten sähköisten kasvun kansioiden teon
- Lasten osallisuus

Monilukutaito

- Monilukutaito on erilaisten viestin tulkinnan ja tuottamisen taitoa
- Lapsia kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä
- Monilukutaito sisältää peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon
- Monilukutaito on osa kaikkea opetusta ja toimintaa

KASVAN JA KEHITYN

Janakkalassa terveystoiminta on tärkeä osa arkea. Vahvistamme lapsen itsetuntoa päivittäisellä rohkaisemisella, kannustamisella sekä kehumisella. Aikuisen omalla esimerkillä on olennainen rooli edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisessa. Takaamme lapsen osallisuuden päivittäisessä toiminnassa huomioiden lasten aloitteet ja toiveet. Perheen osallisuuden mahdollistamme pitämällä esiopetuksessa jatkuvasti ”avoimet ovet”.

Liikunta

- Liikunta luontaiseksi elämäntavaksi
- Liikomme monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä, kuten metsässä, liikuntahallissa/-salissa, urheilukentillä sekä lähiympäristössä toteuttaen Janakkalan varhaiskasvatuksen liikuntasuunnitelmaa.
- Liikunnassa harjoitellaan motorisia perustaitoja, tasapaino-, liikkumis- ja välineidenkäsitteilytaitoja niin sisällä kuin ulkonakin.
- Maksuton uimakoulu

Ravinto

- Lapset ymmärtävät omien valintojen merkityksen ja niiden vaikutuksen tulevaisuuteen ja omaan terveyteen.
- Tapakasvatus, suomalainen ruoka- ja tapakulttuuri
- Teemme erilaisia arjen askareita, esim. leivomme ja katamme pöydät. Tutustumme ruuan tuotantoketjuun hyödyntäen lähiympäristöä (esim. maatilavierailut, kauppareissut, ruokatori)

Hyvinvointi, terveys

- Opetellaan huolehtimaan omasta hyvinvoinnista ja ymmärtämään terveellisten elämäntapojen merkitys.
- Päivittäinen vireys ja hyväolo.
- Huolehdimme, että lapsella on mahdollisuus lepoon / rauhoittumiseen esiopetuspäivän aikana.
- Toisten huomioonottaminen ja kunnioitus.
- Tunteiden tunnistaminen ja hallinta.

Luonto ja ympäristö

- Luonnon ja ympäristön arvostaminen
- Kestävä kehitys, kohtuullinen kulutus
- Lähiympäristö ja liikennekasvatus
- Omassa ympäristössä tarvittavat arjen taidot, turvallisuus

4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetin kasvua sekä opettaa kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

4.1. Eri kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Janakkalassa esiopetusikäisen maahanmuuttajalapsen tai kaksikielisen lapsen opetus järjestetään muun esiopetuksen yhteydessä. Lasten taustat otetaan huomioon, vaikka opetuksessa toteutetaan esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Opetuksella tuetaan suomen kielen ja kannustetaan myös lapsen kotikielen kehittymistä sekä mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä, että myös hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät esiopetuksen arkipäivässä.

Eri kieli- ja kulttuuritaustat pystytään huomioimaan tekemällä tiivistä yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa. Kasvatuskeskusteluissa voidaan tarkentaa kotien ja esiopetuksen yhteiset tavoitteet. Keskusteluissa käytetään tulkkipalvelua. Vastuu lapsen oman kotikielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Perheen kanssa keskustellaan oman kotikielen tukemisesta. Varhaiskasvatuksessa lasta rohkaistaan käyttämään omaa kotikieltään. Oman kulttuurin tukemisen tavoitteena on, että lapsi tulee tietoiseksi oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperinnöstä ja oppii arvostamaan sitä.

Lapsen kieli kehittyy arjessa. Tarvittaessa lapselle annetaan Suomi toisena kielenä eli S2 – opetusta. S2 - opetuksen tavoitteena Janakkalan kunnassa on, että lapsi saavuttaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen aikana mahdollisimman toimivan suomen kielen taidon ja toimivan kaksikielisyyden. Tämän tukena esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatuksen S2-opetuksen suunnitelmaa, joka laaditaan tarvittaessa esiopetussuunnitelman liitteeksi.

Hyvissä ajoin esiopetusvuoden aikana pohditaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen koulun aloittamista ja arvioidaan kouluvalmiuksia. Maahanmuuttajaoppilaalla tai kaksikielisellä oppilaalla, jonka suomen kielen taito ei ole vielä riittävä, on mahdollisuus aloittaa koulunkäyntinsä valmistavassa opetuksessa.

5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

Tässä luvussa kuvataan kasvun ja oppimisen tuen keskeiset tavoitteet ja järjestäminen sekä tuen rakenne.

5.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että tarvittava tuki lapsen oppimisen tukemiseksi järjestetään mahdollisimman varhain. Mitä aikaisemmin lapsi saa tukea, sitä paremmin voidaan välttää vaikeuksien lisääntyminen. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana on huolta-

jien ja esiopetushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai aiemmin todettu erityisen tuen tarve. Esiopetuksessa lapsen tuki järjestetään tuen kolmiportaisuuden periaattein.

Kasvun ja oppimisen tuki toteutuu mahdollisimman pitkälle lapsen esiopetusryhmässä. Esiopetushenkilöstö tukee suunnitelmallisesti lapsen kasvua ja oppimista. Tukimuodot riippuvat lapsen vaikeuksien laadusta ja laajuudesta.

Lapsen tuen tarvetta koskevista asioista vastaa varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäksi kiertävä erityislastentarhanopettaja (KELTO). Kiertävä erityislastentarhanopettaja on kasvun ja oppimisen tuen asiantuntija, jonka tehtävänä on ohjata ja opastaa esiopetushenkilöstöä ja vanhempia lapsen tuen tarpeeseen liittyvissä asioissa. Kiertävä erityislastentarhanopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen arviointiin, tutkimuksiin ohjauksiin sekä tuen suunnitteluun ja seurantaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Kouluilla kasvun ja oppimisen tuen asiantuntija on erityisopettaja.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tai esiopetuksesta perusopetukseen huolehditaan myös tuen jatkuvuus. Hyvissä ajoin esiopetusvuoden aikana pohditaan yhdessä huoltajien kanssa lapsen koulun aloitukseen ja tuen jatkuvuuteen liittyviä asioita.

Kouluvalmiuden arviointi

Kouluvalmiuden arviointi toteutetaan yksilöllisesti esiopetusvuoden aikana yhteistyössä esiopettajien, huoltajien, kiertävän erityislastentarhanopettajan sekä muiden erityistyöntekijöiden kanssa. Oppilashuollon yhteistyöstä on laadittu esi- ja alkuopetuksen vuosikello.

Kouluvalmiuden arviointiin saatetaan tarvita psykologisia tutkimuksia, jotka omassa kunnassa tekee koulupsykologi. Joidenkin lasten kohdalla tutkimukset saatetaan tehdä lasta tutkivassa tahossa, esimerkiksi keskussairaalassa.

Tuki erityisissä tilanteissa

Lapsi saattaa tarvita tukea erityisissä tilanteissa, kuten sairauden yhteydessä. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle esiopetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Esiopetuksen järjestämisestä kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille vastaa lapsen asuinkunta.

5.2. Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Kodin ja esiopetuksen yhteistyön tavoitteena on kasvatuskumppanuus ja sitä kautta lapsen kasvun ja oppimisen edistäminen. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää luoda luottamuksellinen yhteys esiopetushenkilöstön ja huoltajien kanssa.

Kodin ja esiopetuksen yhteistyö perustuu arkiseen kanssakäymiseen. Jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen esiopetussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Myös lapsen tuen tarpeen arviointi ja suunnittelu toteutetaan huoltajien kanssa tiiviissä yhteistyössä.

Esiopetuksessa luodaan pohjaa myös kodin ja koulun väliselle yhteistyölle. Lapsen kouluun menoa edeltävänä keväänä esiopetuksesta kutsutaan yhteiseen tapaamiseen lapsen

huoltajat ja tuleva opettaja/erityisopettaja, mikäli lapsen oppiminen vaatii tehostettua tai erityistä tukea. Tarvittaessa tapaamiseen voidaan kutsua myös muita monialaisia asiantuntijoita.

Lapsen oppimisen tuessa lähtökohtana on yhteistyö ja vuorovaikutus lapsen ja huoltajien kanssa. Oppimisen tukeminen ei kuitenkaan edellytä huoltajan suostumusta.

5.3. Esiopetuksen yleinen tuki

Yleinen tuki on esiopetuksen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen perusta. Hyvä ja toimiva arki sekä lapsen kasvua ja kehitystä tukeva fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö ovat esiopetuksen tarjoamaa yleistä tukea lapselle.

Lapsen yksilöllinen esiopetussuunnitelma takaa, että jokainen lapsi saa tarvitsemaansa yleistä tukea. Kasvua ja kehitystä arvioitaessa käytössä ovat lapsen kehityksen eri osa-alueita arvioivat havainnointilomakkeet, matemaattisten valmiuksien kartoitus (MAVALKA) sekä kiertävän erityislastentarhanopettajan ja oppilashuollon erityistyöntekijöiden konsultaatio. Yleistä tukea on myös avoin kasvatuskumppanuus lapsen huoltajien kanssa.

Yleinen tuki ei edellytä tutkimuksia tai päätöksentekoa, vaan sitä annetaan heti kuin tarvitta ilmenee. Tuen tarve kirjataan lapsen yksilölliseen esiopetussuunnitelmaan / yleisen tuen suunnitelmaan esiopettajan ja lapsen huoltajien yhteistyönä. Esiopettaja konsultoi tarvittaessa kiertävää erityislastentarhanopettajaa ja/tai yksikön esimiestä. (LIITE 4: Yleisen tuen oppimissuunnitelma)

Yleistä tukea ovat muun muassa:

- lapsen osallisuuden tukeminen
- lapsituntemus ja kasvatuskumppanuus
- havainnointi, suunnittelu ja arviointi
- oppimisympäristön muutokset
- arjen strukturointi
- pienryhmätoiminta
- arjen oppimistilanteet
- yksilöllisten tarpeiden huomiointi
- oppimisympäristön muokkaaminen
- kiertävän erityislastentarhanopettajan tuki
- yhteisopettajuus
- yksilöohjaus
- eriyttäminen

5.4. Esiopetuksen tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan, kun yleinen tuki ei riitä. Tällöin lapsi tarvitsee oppimisensa tueksi joko säännöllisiä tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Tehostettu tuki on yksilöllisempää, suunnitelmallisempää ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki.

Tehostetun tuen tarve arvioidaan monialaisesti vanhempien, esiopetushenkilöstön, kiertävän erityislastentarhanopettajan sekä oppilashuollon työntekijöiden kanssa (koulupsykologi, koulukuraattori ja lasta kuntouttavat erityistyöntekijät). Tarvittaessa monialaisia oppi-

lashuollon työntekijöitä voidaan myös konsultoida päätöksentekoa varten. Tehostetun tuen tarpeen selvittämiseksi laaditaan pedagoginen arvio, jonka kirjaamisesta vastaa esiopettaja yhteistyössä kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa. (LIITE 5: Pedagoginen arvio)

Tehostettu tuki toteutuu pääsääntöisesti lapsen omassa ryhmässä. Lapsen yksilölliseen esiopetussuunnitelmaan laaditaan tehostetun tuen suunnitelma (LIITE 6: Tehostetun tuen oppimissuunnitelma). Tuen tarpeen riittävyttä arvioidaan tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa.

- Tehostettua tukea on muun muassa:
- kasvatuskumppanuuden tiivistäminen
- kasvu- ja oppimisympäristön muokkaaminen
- tarkemmin strukturoitu arki
- kiertävän erityislastentarhanopettajan ja erityistyöntekijöiden konsultaatio
- ryhmäkoon tilapäinen pienentäminen
- pienennetty ryhmä
- avustajapalvelut
- kuntouttavat pienryhmät
- yhteisopettajuus
- yksilöohjaus
- eriyttäminen
- vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät

Mikäli lapsi on ennen esiopetusta saanut tehostettua tai erityistä tukea, hänelle laaditaan pedagoginen arvio ja tehostetun tuen suunnitelma. Mikäli tehostettu tuki ei ole riittävä, lapselle laaditaan pedagoginen selvitys erityistä tukea varten.

5.5 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan, kun lapsen tuen tarve on kokoaikaista, jatkuvaa ja yksilöllistä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat lapset ovat aina oikeutettuja erityiseen tukeen.

Erityinen tuki edellyttää asiantuntijalausuntoa sekä erityisen tuen päätöstä. Päätöksentekoa varten laaditaan pedagoginen selvitys yhteistyössä esiopettajan, kiertävän erityislastentarhanopettajan, huoltajien sekä monialaisen oppilashuollon kanssa (LIITE 7: Pedagoginen selvitys). Pedagogisen selvityksen kirjaa erityislastentarhanopettaja. Viranhaltijapäätöksen erityiseen tukeen ottamisesta tekee opetuspäällikkö. Pedagogista selvitystä ei tarvita, mikäli lapsi haetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin psykologisten ja lääketieteellisten arvioiden perusteella.

Erityisen tuen päätöksen saaneelle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (LIITE 8: HOJKS). HOJKS laaditaan yhteistyössä huoltajien ja lasta kuntouttavien tahojen kanssa.

Erityisessä tuessa on käytettävissä samat tukimuodot kuin yleisessä ja tehostetussa tuessa. Lisäksi erityisen tuen lapsi tarvitsee esiopetuksessa:

- huomattavan paljon apua ryhmässä toimimisessa
- paljon aikaa perustaitojen harjoitteluun
- opetuksen yksilöllistämistä
- erityishuomiota ja erilaisia menetelmiä kasvatukseen, opetuksen ja kuntouttavan arjen järjestämiseksi
- erityishuomiota lapsen osallisuuden mahdollistamisessa

Erityisen tuen tarvetta arvioidaan yhteistyössä lasta kuntouttavien tahojen kanssa. Erityisen tuen lopettamiseksi tarvitaan myös pedagoginen selvitys ja viranhaltijapäätös.

Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa oppivelvollisuuden alkamista vuotta säädettyä aiemmin. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen esiopetuksen alkamista. Nämä lapset ovat huoltajan hakiessa oikeutettuja maksuttomaan esiopetukseen 5-vuotiaana. Velvoittavan esiopetusvuotensa pidennetyn oppivelvollisuuden lapset suorittavat 6-vuotiaana. Esiopetuksessa olevilla pidennetyn oppivelvollisuuden lapsilla on oikeus täydentävään päivähoitoon.

Perusopetuksen aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin

Yleensä lapsi aloittaa koulun sinä vuonna, jona hän täyttää seitsemän vuotta. Lapselle voidaan joskus suosittaa perusopetuksen aloittamista vuotta säädettyä myöhemmin. Tällöin on tarpeen psykologin tekemä kouluvalmiusarvio. Lapsella, joka aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin, on oikeus esiopetukseen 7-vuotiaana.

Koulun aloittamisen siirto on aina hyvin yksilöllinen päätös ja siihen vaikuttavat monet tekijät. Koulun aloituksen myöhentäminen tulee suunnitella aina huolella yhteistyössä huoltajien, tutkivan tahon, kiertävän erityislastentarhanopettajan sekä esiopetushenkilöstön kanssa.

Koulun aloituksen siirrosta voivat hyötyä muun muassa kypsymättömät lapset, joilla motivaatio koulumaiseen työskentelyyn on vielä heräämättä (esimerkiksi loppuvuodesta syntyneet lapset tai keskoslapset). Koululykkäys voi olla tarpeen osalle pidennetyn oppivelvollisuuden lapsista, joille pidennys tehdään vasta kuusivuotiaana. Huomioitavaa on, että perusopetuslain 9 §:n mukaan esiopetusvuosia voi olla enintään kaksi ja osa pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvista lapsista on osallistunut esiopetukseen jo viisivuotiaana.

Lausunnon saamisen jälkeen vanhemmat anovat lapselleen mahdollisuutta aloittaa koulunkäyntinsä vuotta säädettyä myöhemmin.

6. OPPILASHUOLTO

Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvään oppimiseen ja hyvään psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä.

Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilölliseen oppilashuoltoon. Oppilashuollon toimintaperiaatteet ovat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan, huoltajien ja lasten osallisuus, monialaisuus, saatavuus, kehittäminen ja arviointi.

MONIALAINEN OPPILASHUOLTO		
<p>6.1. OHJAAVA</p> <p>tehtävä</p> <ul style="list-style-type: none"> - kehittää oppilashuollon rakenteita, muotoja ja toimintatapoja <p>Toteutetaan monialaisesti yhteistyössä opetus- ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa.</p> <p>Janakkalassa on oppilashuollon ohjausryhmä, josta vastaa opetuspäällikkö, varhaiskasvatusjohtaja, sosiaali- ja avohuollon ylihoitaja.</p>	<p>6.2. YHTEISÖLLINEN</p> <p>tehtävä</p> <ul style="list-style-type: none"> - seurata, arvioida, ohjata esiopetusyhteisöjä ja ryhmien hyvinvointia - mahdollistaa lasten ja huoltajien osallisuus <p>Tervakoskella ja Turengissa toimivat ryhmät</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokoontuu ainakin kaksi kertaa lukuvuodessa - ryhmän koollekutsuja vuosittain vaihtuva päiväkodin johtaja - ryhmässä huoltajien edustus, esiopettajien edustus, koulupsykologi, koulukuraattori, kiertävä erityislastentarhanopettaja - nivelvaiheen yhteistyö siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen 	<p>6.3. YKSILÖLLINEN</p> <p>tehtävä</p> <ul style="list-style-type: none"> - edistää lapsen oppimista ja hyvinvointia - tuen suunnittelu yksittäisen oppilaan tarpeiden mukaan sekä ongelmien ehkäisy <p>Lapsen kehityksen tueksi koottava asiantuntijaryhmä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - huoltajat läsnä tai huoltajien kirjallinen suostumus asian käsittelyyn - laaditaan oppilashuoltokertomus.
<p>Tiedonsiirto oppilashuollossa</p>		
	<p>Alueellisista yhteisöllisistä oppilashuoltopalaverista tehdään muistio, joka on kaikkien luettavissa.</p>	<p>Yksilöllisen oppilashuollon palaverin tieto on salassa pidettävää. Opetuksen järjestämisen kannalta oleellisen tiedon voi välittää päiväkodin johtajalle ja muille opetuksen antajille.</p>

6.4. Oppilashuoltosuunnitelmat

Enemmän tietoa Janakkalan oppilashuollosta on luettavissa kunnan esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelmasta. Paikallinen oppilashuoltosuunnitelma koostuu Janakkalan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointi suunnitelmasta, paikallisesta kuvauksesta oppilashuollosta ja yksikkökohtaisesta oppilashuoltosuunnitelmasta. Janakkalassa esiopetus muodostaa yhden yksikön, joka toimii kunnan suunnitelman mukaisesti.

7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Janakkalan kunnan esiopetussuunnitelma ei ole erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa, vaan se noudattaa Opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014.